

# דוגמאות לדפוסי הגשמה של תנועות לאומיות

במאה ה-19

המודינות המודיגיות: איטליה, יוון.

## המאבק הלאומי האיטלקי 1815-1870

(מאבק לשחרור ואיחוד לאומי של איטליה)

המצב המדיני והפוליטי בטרטוריה הלאומית (איטליה לפני השחרור הלאומי והאיחוד למדינה אחת)

איטליה הייתה מפוצלת למספר מדינות שרובן היו כפופות לשלטון זר. אוסטרי או צרפתי, למעט ממלכת פיימונט-סרדיניה. ממלכת צמנאית בשליטת בית-סבו, בית מלוכה איטלקי, בצפון איטליה.

\* לרוב האיטלקים לא הייתה תודעה לאומית - לא הייתה להם תחושת שייכות ונאמנות לעם.

איטלקי הם חשו נאמנות לאזורים שבהם הם התגוררו לדוגמה: סיציליה, מילאנו, רומא וכו'.

התודעה הלאומית האיטלקית, התפתחה במהלך המאבק הלאומי, לאורך המאה ה-19.

ובמיוחד לאחר איחוד איטליה, ב-1870.

\* התנועה הלאומית האיטלקית, "תנועת התחייה", צמחה בתחילת המאה ה-19.

מטרת המאבק הלאומי האיטלקי הייתה לשחרר את איטליה מהשלטון הזר ולאחד את מדינות

איטליה למדינה אחת תחת שלטון אחד.

א. המנהיגים של המאבק הלאומי האיטלקי / הכוחות שהובילו את המאבק הלאומי האיטלקי

(הכוחות הפועלים במאבק)

1. מציני - מדינאי

2. גריבלדי - איש צבא שתומך במאבק לאומי אליס.

3. קאבור - ראש ממשלת פיימונט-סרדיניה שתומך במאבק לאומי אליס.

4. המלך ויקטור עמנואל השני - מלך פיימונט-סרדיניה

מציני וגריבלדי שאפו להפוך את איטליה, בתום המאבק הלאומי, לרפובליקה ליברלית-חילונית

(מדינה בעלת משטר דמוקרטי) ואילו קאבור והמלך ויקטור עמנואל השני שאפו להפוך את

איטליה, בתום המאבק הלאומי, למלוכה ליברלית (שלטון מלוכני עם חוקה ליברלית, על פי הדגם

של בריטניה).

הכוחות הפועלים: האגודות המהפכניות, "קרבונרי", תנועת "איטליה הצעירה".

ה. אוסי המאבק הלאומי / השלבים העיקריים בתהליך האיחוד

1. השלב הראשון במאבק הלאומי האיטלקי (מחצית ראשונה של המאה ה-19) - השלב

הראשון במאבק, הוא מאבק "מלמטה" - מהעם (מאבק ליברלי, שכולל את הקמת האגודות

המהפכניות, הקמת תנועת "איטליה הצעירה" ומחפכת "אביב העמים").

מחצית השלב הראשון: מציני וגריבלדי

### מהלך האירועים בשלב הראשון של המאבק:

התנועה הלאומית האיטלקית החלה את המאבק **בהקמת אגודות מהפכניות**, לדוגמא: אגודת **"הקרבוני"** = שורפי הפחמים. את האגודות הרכיבו אנשי המעמד הבינוני, אנשי רוח, משכילים וסטודנטים, שהושפעו מרעיונות תנועת ההשכלה, מהמהפכה הצרפתית ומנפוליאון. הבולט בין חברי הקרבוני היה **מציני**. חברי האגודות נאלצו לפעול בסתר ולכן לא זכו לתמיכה עממית רחבה. בהמשך המאבק פעלה תנועת **"איטליה הצעירה"** בהנהגת **מציני** שהוקמה ב-1831.

ב-1848, פרצה **מהפכת "אביב העמים"** באיטליה. כרחבי איטליה פרצו מרידות בהנהגת **מציני וגריבלדי** נגד השלטון הזר. אך המרידות נכשלו.

**השלב השני במאבק הלאומי האיטלקי (מחצית שנייה של המאה ה-19)** - השלב השני במאבק, הוא מאבק **"מלמעלה"** = **המנהיגים** של ממלכת פיימונט-סרדיניה - המלך ויקטור עמנואל השני, ובמיוחד ראש הממשלה קאבור, הובילו את המאבק בסיוע **גריבלדי**, על רקע כשלון המאבק **"מלמטה"**.

קאבור והמלך ויקטור עמנואל ה-2 הבינו, שפיימונט-סרדיניה לא תוכל לבדה לשחרר ולאחד את איטליה (בגלל התנגדות האוסטרים ותומכי האפיפיור), והם החליטו לפנות לעזרת **לואי-נפוליאון, מנהיג צרפת** (הם הבטיחו לו שטחים תמורת עזרתו). בעזרת הצרפתים, גוּשׁוּ האוסטרים **במלחמה**, מרוב השטחים שלהם בצפון איטליה.

הגירוש של האוסטרים הוביל למשאל-עם, שאישר את איחוד צפון-איטליה תחת הנהגת ממלכת פיימונט-סרדיניה (1860). ההישג הזה הוביל לגירוש האוסטרים גם ממרכז-איטליה וגם שם נערך משאל-עם, שאישר את איחוד מרכז איטליה עם הצפון. בדרום-איטליה פרץ מרד בממלכת שתי הסיציליות, נגד בית בורבון. גריבלדי הוביל את המאבק בדרום. המאבק הצליח ובית בורבון סולק מהשלטון ומשאל-עם אישר את איחוד הדרום עם הצפון (1861).

ב-1861 הכריזה איטליה על עצמאותה. ויקטור עמנואל השני הוכרז מלך איטליה.

איחוד איטליה הושלם, כשב-1866 צורפה **ונציה** לאיחוד האיטלקי, וב-1870 צורפה **רומא** לאיחוד האיטלקי והפכה בירת הממלכה האיטלקית.

### ג. גורמים שסייעו למאבק הלאומי:

1. **רעיונות ההשכלה, המהפכה הצרפתית ונפוליאון**, שהשפיעו על האגודות המהפכניות, שהחלו את המאבק הלאומי האיטלקי.
2. **צרפת** בהנהגת **לואי נפוליאון**, שאמנם התנגדה לאיחוד, אך סייעה לממלכת פיימונט-סרדיניה במלחמתה עם אוסטריה ובסילוק האוסטרים ממרבית שטחי הצפון (וכך התאפשר איחוד הצפון).
3. **פרוסיה** (מדינה בצפון-גרמניה, שמאחדת את גרמניה במקביל לתהליך האיחוד של איטליה), סייעה באופן ישיר בהעברת **ונציה** לאיטליה ובאופן עקיף בסיפוח רומא לאיטליה.
4. **המנהיגים** - **מציני**, **גריבלדי**, **קאבור** ו**ויקטור עמנואל השני**, שהיו מחוייבים למאבק הלאומי האיטלקי.

### גורמים שעיכבו את המאבק הלאומי:

1. בשלב הראשון של המאבק - חוסר שיתוף פעולה בין האיטלקים (הייתה להם נאמנות אזורית) וחילוקי דעות בין המהפכנים לגבי עתיד איטליה (מלוכה/רפובליקה/מדינה בראשות האפיפיור).
  2. צרפת, שעיכבה את סיפוח ירוקמא לאיחוד האיטלקי עד 1870 (הגנה על האפיפיור).
  3. אוסטריה, שרצתה להמשיך ולשלוט בצפון ובמרכז איטליה.
  4. האפיפיור והכנסייה הקתולית, שחששו לפגיעה במעמדם ורצו לאחד את איטליה תחת שלטון דתי, ולא רצו איטליה ליברלית-חילונית.
- \* תוצאות המאבק הלאומי האיטלקי: השחרור והאיחוד הלאומי הושגו ב-1870 הפכה איטליה באופן רשמי, למלוכה ליברלית עם חוקה.
- התודעה הלאומית ותחושת השייכות הלאומית ניבנו במיוחד לאחר האיחוד, על-ידי לימוד איטלקית בבתי-הספר הממלכתיים, עידוד כתיבת יצירות ספרותיות, שינחילו ערכים לאומיים כגון: פטריוטיות (= אהבת המולדת) וילכדו את העם, לדוגמא: "הלב".
- \* ממשלת איטליה טיפחה ערכים של שפה, תרבות והיסטוריה המשותפים לכל האיטלקים, אך יש גם ניסיון ליצור מדינה חדשה עם ערכים ליברליים מודרניים.